

{ datorrena } Mikel URDANGARIN IRASTORZA

Euskaraz eta kulturartekotasunaz

Migrazioa, euskara eta kulturartekotasuna ohiko mintzagaiak dira. GARAn eta GAUR8n ere izaten ari da isla azken hilabeteetan: Andoni Olariaga, Safia El Aaddam, Leire Amenabar, Xabi Iraola, Alaitz Aizpuru... Zein baino zein interesgarriago aritu dira, egia esan! Horietan oinarrituta, hona hemen zenbait ikaspen eta iruzkin.

Hasteko, migrazioa errealitate ekidinezina da. Inoizko Euskal Herri pluralenean bizi gara eta datozen urteetan are pluralagoa izango da. Iraolak esaten duen bezala, ez dago erronka bezala ulertu eta estrategiak eraginkortzen ahalegintzea besterik. Etikoki ez ezik, baita estrategikoki ere: nola eraikiko dugu gehiengo independentista bat gizartearen herenari baino gehiagori entzungor eginda? Nola izango da aske eta berdinen Errepublikak herritarrak eta azpi-herritarrak badaude?

Kualitatiboki ere funtsezkoa da: «Herririk gabe ez dago estaturik, eta kohesiorik gabe ez dago herririk», dio Iraolak. Nik zera gehituko nuke: herri-kohesiorik gabe, ez dago hizkuntzarik ere. Joxe Azurmendik errepikatzen duen eran, hizkuntza bat, gramatika, hiztegi edo altxor bat beharrean, hizkuntza-komunitate bat baita: hizkuntzak abstraktuki beharrean norbaitekin komunikatzen gaitu, eta elkarren arteko elkarriketa etengabeen birsortzen da. Elkar topatzeko zubirik ezean, nekez izango da elkar-hizketarik eta, ondorioz, hizkuntzarik.

Hala izanik, ezinbestekoa da elkarren arteko aliantzak josi, elkarguneak bilatu eta kulturartekotasunean sakontzea. Hau da, “besteen” aitortza eta errespetutik, elkarren arteko elkarrekintza eta nahastera pasatzea. Izan ere, Olariagak dioenez, arrazismoa ez da soilik “besteen” gutxiespen eta jazarpenean oinarritzen. Arrazismoa gizartea sailkatzeko sistema bat den neurrian, “besteak” goratu edo egurtu, “besteak” eta “gu” arteko bereizketa naturalizatuan bertan datza arazoa.

Beraz, nola eraiki “gu” berri eta askotariko bat? Ezin da jokalekua neutrala bailitzan planteatu. Aizpuru ohartarazten duenez, «arrisku bizian dagoen kultura batean,

politikaz ezer jakin nahi gabe kulturaren eta kulturaz ari-tzea egoera ez ulertzea edo oso ondo ulertu eta iruzur egitea da». Kulturartekotasuna kultura arteko botere er-lazioek blaituta dago eta: zein kultura dira aitortu beha-rreko diferentziak (“besteak”) eta zeintzuk normalak? Estatu espainol eta frantsesean, begi bistakoa da (horre-xegatik dago egiteke “Ocho apellidos españoles” filma).

«Eleaniztasun diglosikoan» (Amenabar *dixit*), nahas-teak ere ez dira ausazkoak izaten. El Aadamek kontatzen duenez, «Frantziatik edo Londrestik badatoz, ‘zein ongi, elebiduna zara’ eta halakoak esaten dira. Baina zure hiz-kuntzak ez badira pertsona zurienak edota Europako herrialdeetakoak, poliglota izatea negatiboa da». *You know*, hizkuntza-aniztasunak baino, espainola, frantse-

«Elkar topatzeko zubirik ezean,
nekez izango da elkar-hizketarik eta,
ondorioz, hizkuntzarik»

sa edo ingelesa (hots, hizkuntza normalak) hitz egiteak egiten baitzaitu “mundutar”. Euskal Herrian ere ezagu-na da supremazismo hori: gutxituek hizkuntza eta kul-tura nagusia derrigor jakin behar dituzte Konstituzioz; nagusiek, aldiz, ez dute zertan “bestea” ezagutu, eta ho-rretarako emandako pauso ñimiño bakoitza “inposake-ta” eskandalagarritzat salatu eta indargabetzen da.

Hortaz, “gu” berri bat eraiki behar da, bai, baina euskararen ardaztasunetik. Bide horretan, Olariagak galde-ra iradokitzailea egin du abertzaletasunaz izandako so-lasaldian: «Nola eraiki aniztasunaren diskurtso eta praktika Euskal Herritik?». Hizkuntza politika buruja-been eskutik, zergatik ez bihurtu euskalduntasuna «di-ferentziak kudeatzen dituen txapela»? Alegia, diferen-tzia indiferente bat gehiago beharrean, zergatik ez izan diferentzia ezberdinei harrera, aitortza eta bultzada es-kainiko dien aterki komuna?

Hori zer izango litzatekeen irudikatzen hasi, eta Korri-kako Irun eta Hendaia arteko irudia etorri zait gogora. Geroaren ernamuina ote? Hala bedi! “J’accuse”. •